

- menta [Basics of functional and crisis management]. Moscow : Izd-vo Mi-haylova V.A. [in Russian].
5. Vasilenko, V. O. (2007). Antikrizove upravlinnya pidpriemstvom [Enterprise Crisis Management]. Kyiv : TsUL [in Ukrainian].
  6. Voynarenko, M. P. (2000). Kontsepsiya klasteru – shlyah do vidrozhennya virobnitstva na regionalnomu rivni [The concept of the cluster - the path to revival production at regional level], Ekonomist – The Economist, № 1, pp. 15 [in Ukrainian].
  7. Volkova, T. G. (1998). Zhiznennye tsikly investitsionnoy strategii predpriyatiya [The life cycles of the investment strategy of the enterprise] : dis. kand. ekon. nauk : 08.00.05 Izhevsk [in Russian].
  8. Gradov, A. P. (2008). Strategiya i taktika antikrizisnogo upravlinnya firmoy [Strategy and tactics of anti-crisis management of the firm]. Moscow : Spetsialnaya literature [in Russian].
  9. Kleynner, G. B., Lanova S. A. (2007). Predpriyatiya v nestabilnoy ekonomicheskoy brede : riski, strategii, bezopasnost [Companies in the unstable economic delirium : risk strategy, security]. Moscow : Ekonomiks [in Russian].
  10. Levitska, E. V. (2007). Menedzhment pidpriemstv za krizovih umov [Management of companies in times of crisis]. Lviv [in Ukrainian].
  11. Ligonenko, L. O. (2004). Antikrizove upravlinnya pidpriemstvom : teoretiko-metodologichni zasadi ta praktichniy instrumentariy : monografiya [Crisis management of the enterprise : theoretical and methodological principles and practical tools: monograph]. Kyiv : KNTEU [in Ukrainian].
  12. Stadnik, V. V. (2007). Menedzhment [Management]. Kyiv : Akademvidav [in Ukrainian].
  13. Tereshchenko, O. O. (2004). Antikrizove finansove upravlinnya na pidpriemstvi: monografiya [Anticrisis financial management of the enterprise : monograph]. Kyiv : KNEU [in Ukrainian].

УДК 338.439:658

О. М. Коваленко,

доктор економічних наук, доцент,
доцент кафедри менеджменту зовнішньоекономічної
та інноваційної діяльності
Одеського національного політехнічного університету
проспект Шевченка, 1, м. Одеса, 65044, Україна
almkov@rambler.ru

О. В. Станіславик,

кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри менеджменту
Одеського національного політехнічного університету
проспект Шевченка, 1, м. Одеса, 65044, Україна

МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ ДО СТВОРЕННЯ ПІДСИСТЕМИ РИЗИК-МЕНЕДЖМЕНТУ В СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ІНТЕГРОВАНОЮ ПРОМИСЛОВОЮ КОМПАНІЄЮ

Сформовано методичні підходи та рекомендації зі створення підсистеми ризик-менеджменту в системі управління інтегрованою промисловою компанією. Створена інформаційно-логічна модель підсистеми ризик-менеджменту, що складається з блоків інформаційного, нормативного, довідкового, методичного й розрахункового характеру. Розроблений організаційно-економічний інструментарій у вигляді матриці «Ймовірність-втрати», що дозволяє проводити кількісну оцінку економічного збитку інтегрованої структури на основі впливу таких важливих показників, як імовірність виникнення ризику, рівень ризику, ступінь впливу ризику.

Ключові слова: методичний підхід, ризик-менеджмент, система управління, промислова інтеграція, інтегрована компанія, ймовірність виникнення ризику, втрати

На непередбачуваному, швидко мінливому ринку комерційний успіх інтегрованих підприємств промисловості в конкурентній боротьбі, пов'язаний з виникненням нових факторів ризиків, що, в свою чергу, висуває підвищені вимоги до розробки попереджувальної системи управління організацією, що адекватно реагує на ці зміни. В сучасних мінливих умовах господарювання найважливішою вимогою до ефективного управління все більше стає виявлення та оцінка «поведінки» ризиків, що дозволяє визначати напрямки позиціонування управлінських ресурсів і активів підприємства.

Сьогодні управління ризиком стає пріоритетним в системі управління організацією.

Таким чином, актуальності набуває проблема формування певних методичних підходів до створення підсистеми ризик-менеджменту в системі управління інтегрованим промисловим об'єднанням.

Істотний внесок у розробку теоретичних, методичних і прикладних досліджень процесів розвитку господарських систем внесли такі відомі вчені-економісти, як К. Ерроу, М. Д. Кондратьєв, Р. Коуз, М. І. Туган-Барановський, О. Уільямсон та ін. проблеми розвитку інтеграційних процесів та управління ризиками суб'єктів промисловості відображені в роботах таких провід-

них учених-економістів, як Л. А. Олександрова, В. Г. Андрійчук, М. Я. Дем'яненко, О. Ю. Єрмаков, М. Ю. Коденська, М. Ф. Кропивко, О. М. Коваленко, Л. О. Мармуль, В. Я. Месель-Веселяк, О. Б. Наумов, Ю. О. Нестерчук, К. М. Онищенко, П. М. Макаренко, П. Т. Саблук, Л. А. Сахно, С. І. Соколенко, І. Н. Топіха, В. М. Яценко та ін.

Разом з тим залишаються недостатньо дослідженими такі проблеми, що мають важливе науково-практичне значення, як управління вертикально-інтегрованими підприємницькими структурами в промисловості, управління ризиками їх діяльності. Відсутні розробки систем управління ризиками інтегрованих промислових компаній.

Важливість і значимість цих питань зумовили вибір теми, постановку мети і завдань дослідження.

Метою дослідження є формування методичних підходів до створення підсистеми ризик-менеджменту в системі управління інтегрованою промисловою компанією.

Промислова інтеграція – необхідна умова адаптації промислового комплексу до ринку, її поява викликана потребами розвитку і самого промислового виробництва. На її основі вдається більш ефективно вирішувати наступні завдання: домагатися безперервності поставок сировини; впроваджувати новітні технологічні розробки; раціонально використовувати відходи виробництва; ефективно вирішувати екологічні проблеми – усувати забруднення повітря, ґрунту та води; здійснювати заходи з охорони земель та навколишнього середовища; ефективніше використовувати трудові ресурси в промисловості; перерозподіляти трудові ресурси і засоби виробництва. Зворотний процес життєво необхідний не тільки у зв'язку з сезонністю виробництва, а й тому, що дозволяє якісно поліпшити взаємодію виробників і споживачів техніки і обладнання з метою максимального задоволення запитів виробників якісної і високопродуктивної техніки та обладнанні [1].

При інтеграції об'єднуються частково або повністю фінансові, матеріально-технічні, трудові та інші ресурси, формуються загальні організаційні, економічні та соціальні структури.

Аналіз відповідних літературних джерел [1, 2, 3, 5] дозволяє зробити висновок про те, що виділяються, як правило, два осно-

вних напрямки розвитку інтеграції: горизонтальна інтеграція, що складається з самостійних підприємств, що спеціалізуються на випуску певного виду продукції або на певному виді діяльності для підвищення ефективного використання ресурсів; вертикальна інтеграція, яка полягає в кооперуванні на договірній основі або з утворенням юридичної особи підприємств і виробництв різних галузей промислового комплексу, що спеціалізуються на виробництві одного або декількох видів продукції в рамках єдиного технологічного ланцюга [5, 6].

Інтегровані промислові структури – це підприємницькі структури різних організаційно-правових форм, які об'єдналися з метою оптимізації процесів виробництва, забезпечення єдності та безперервності відтворювального процесу та більш ефективного використання виробничої інфраструктури [4].

З нашої точки зору, слід виділити наступні форми промислової інтеграції:

1. Інтеграційні об'єднання без утворення юридичної особи, в яких фірми-інтегратори здійснюють зв'язки з іншими учасниками об'єднання на основі контрактної системи.

2. Промислові формування у формі корпорацій, кооперативів, в яких об'єднують капітал і працю юридичні та фізичні особи.

3. Промислові холдинги – промислові формування, до складу яких входить декілька юридичних осіб, де підприємство-інтегратор є власником всього або частини статутного капіталу інших підприємств.

4. Фінансово-промислові групи, які становлять інтеграцію виробництва і збуту з фінансовим капіталом.

5. Підприємства, в яких представлений весь технологічний цикл від виробництва продукції до реалізації споживачеві.

Промислову інтеграцію, на нашу думку, слід розглядати як соціально-економічний процес об'єднання промислових, торгово-збутових, дослідних, інформаційно-консультаційних та інших організацій, що безпосередньо беруть участь у дослідницьких процесах у виробництві, первинній та глибокій переробці, транспортуванні та реалізації продукції з метою формування на спо-

живчому ринку високоефективного і конкурентоспроможного продукту.

При цьому дуже важливо, щоб даний процес проходив під єдиним керівництвом від самого початку і до кінця. Цим досягається наступність і відповідальність за кінцеві результати виробничої та економічної діяльності.

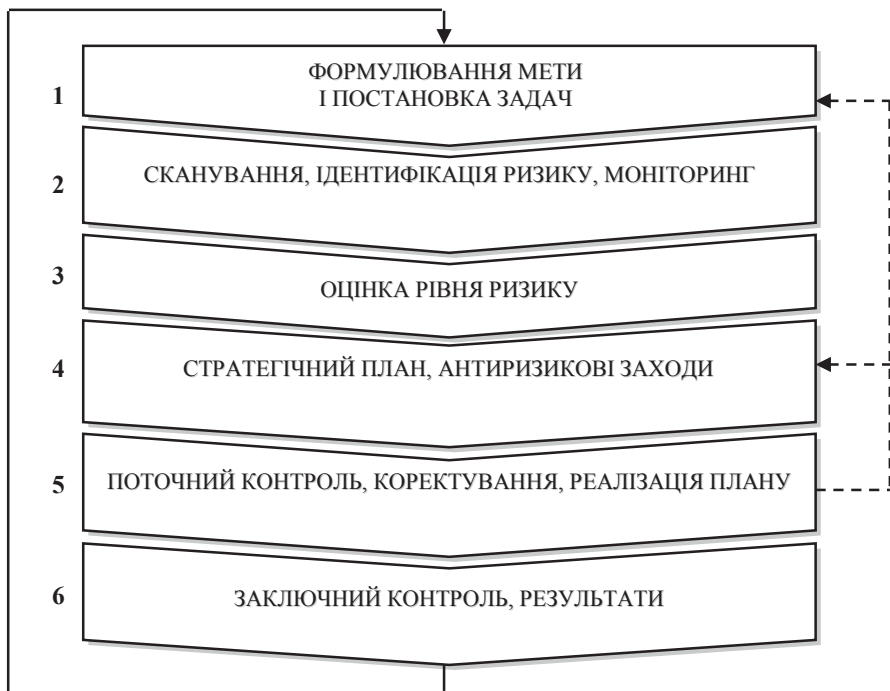
Розгляд оперативних і стратегічних завдань організації через призму ризику дозволяє отримати достатньо достовірну для менеджера картину (сценарій) розвитку навколишнього середовища і відповідним чином підготуватися до них. Такий підхід дозволяє уникнути «провалів» при використанні відомих моделей у вирішенні практичних завдань, тобто повніше враховувати негативно впливаючі фактори зовнішнього і внутрішнього середовища.

Зміст терміну ризику реалізується за допомогою таких функцій:

- інноваційну функцію ризик виконує, стимулюючи пошук нових нетрадиційних підходів у прийнятті управлінських рішень проблем, що стоять перед менеджером;
- регулятивна функція має суперечливий характер і виступає в двох формах: конструктивній (форма, що базується на подоланні невизначеності новими способами, які ламають загальноприйняті стереотипи) і деструктивній (форма, яка не враховує закономірності, інформацію при розвитку явища);
- захисна функція проявляється у політичній та економічній стабільності (гарантії) країни (регіону), які дають можливість здійснювати виправданий ризик, в роботі підприємств;
- аналітична функція полягає в необхідності дослідження альтернативних варіантів при прийнятті рішення щодо зниження ступеня впливу ризику.

Серед вчених і фахівців поки немає однозначного розуміння змісту процесу управління ризиками, відсутні єдині методичні підходи до формування системи ризик-менеджменту, стосовно до українських компаній, і зокрема, до особливостей досліджуваного регіону.

Нами пропонується методичний підхід до створення підсистеми ризик-менеджменту інтегрованої компанії, основні етапи наведені на рис. 1.

Рис. 1. Етапи створення підсистеми ризик-менеджменту інтегрованої промислової компанії

Перший етап. Формується мета і ставляться завдання щодо використання методів аналізу та прогнозування економічної кон'юнктури, виявлення можливостей підприємства в рамках поточної стратегії та оперативних планів.

Другий етап. На даному етапі проводиться ідентифікація ризиків, здійснюється моніторинг зовнішнього і внутрішнього середовища. Ідентифікація ризиків починається зі сканування (розпізнавання) змін, що відбуваються у зовнішньому середовищі організації, переходячи до розкриття всіх елементів невідомості (ризиків), використовуючи моніторинг майбутніх змін з певним ступенем ризику.

Третій етап. На цьому етапі, на основі наявної довідкової, методичної та фактичної інформації, оцінюється рівень ризику із залученням методів якісного і кількісного аналізу.

На четвертому етапі складається стратегічний план заходів, спрямованих на зниження економічних втрат і пом'якшення дії факторів ризику. Тут же розробляються управляючі дії (антиризикові заходи): нейтралізація повністю або частково впливу ризику, прийняття ризику на себе, передачі частини або всього ризику третім особам. Все це завершується складанням протоколу ризику.

П'ятий етап. На даному етапі здійснюється поточний контроль виконання плану антиризикових заходів щодо усунення негативних економічних наслідків виявлених ризиків. У разі виявлення відхилень від плану вводяться корективи в протокол управління ризиком.

Шостий етап. На шостому етапі здійснюється заключний контроль і моніторинг результатів антиризикових впливів. Підбиваються підсумки зниження втрат в результаті прийняття антиризикових заходів. Потім проводиться повернення на 1-й етап, з метою розгляду іншої ризикової ситуації.

Інформаційно-логічна модель, що забезпечує підтримку виконання основних функцій в розробленій підсистемі, пов'язаних з формалізованою обробкою даних, спрямована на підвищення ефективності здійснення роботи ризик-менеджера інтегрованої компанії. Модель включає 26 блоків інформаційного, нормативного, довідкового, методичного та розрахункового характеру (рис. 2). Характеристика блоків приведена нижче:

Блок 1. Постановка завдання до створення підсистеми ризик-менеджменту компанії. На даному етапі проводиться генерування ідей і приймається рішення про привабливість і відбір ідей, формулюються задачі.

Блоки 2-6 являють собою систему бізнес-управління. Вони напряму взаємодіють із зовнішнім середовищем (блок 5) і блоком 6, який безпосередньо координує процес управління ризиком.

Блоки 7-9 являють собою комплекс заходів, в ході яких проводиться моніторинг компанії та середовища функціонування, ідентифікація факторів ризику та побудова дерева цілей з проблеми «Збільшення ймовірності ефективної діяльності компанії через зниження ступеня впливу факторів ризику до прийняттого рівня».

Блоки 10-19 представляють собою експертні процедури аналізу та оцінки рівня ризику.

Блоки 11-18 утворюють ядро програми «PRK-Risk» v 1.1. Програмний продукт «PRK-Risk» v 1.1 – це система оцінки ризиків, підставою якої є методичний підхід запропонований нами.

В блоках з 20 по 24 включно зосереджена база нормативно-довідкової та методичної інформації. Основна частина інформації формується в кожному блоці завчасно, в ході роботи поповнюється для зберігання і актуалізується.

Блок 25. Стеження за ризиком. Даний блок слідкує за кожним протоколом ризику, фіксує дев'ять основних факторів ризику, які виявляються при ранжуванні блоком 13 і створює їх додаткове обстеження в блоках з 14 по 18. Далі ці дані направляються в блок 25 і складають рейтинговий лист ТОП 9 (список найбільш критичних факторів ризику по кожному оцінюваному розділу (мети)), який містить необхідну інформацію про фактори ризику і після кожного аналізу направляється в блок 6 «Координація процесів управління ризиком».

Блок 26. Розробка керуючих впливів (антиризикових заходів). Даний блок розробляє антиризикові заходи щодо запобігання небажаного розвитку подій і зниження рівня ризику та величини економічного збитку до прийнятних значень.

Аналіз існуючих методів експертного визначення вагомості різних факторів показав, що найбільш широке розповсюдження отримали наступні методи кваліметрії: метод переваг; метод рангу; метод послідовних зіставлень (порівнянь); метод парного порівняння (зіставлення). Проаналізувавши вище перераховані методи експертного визначення вагомості різних факторів в ракурсі оцінки ризиків, ми віддали перевагу – методу парних порівнянь.

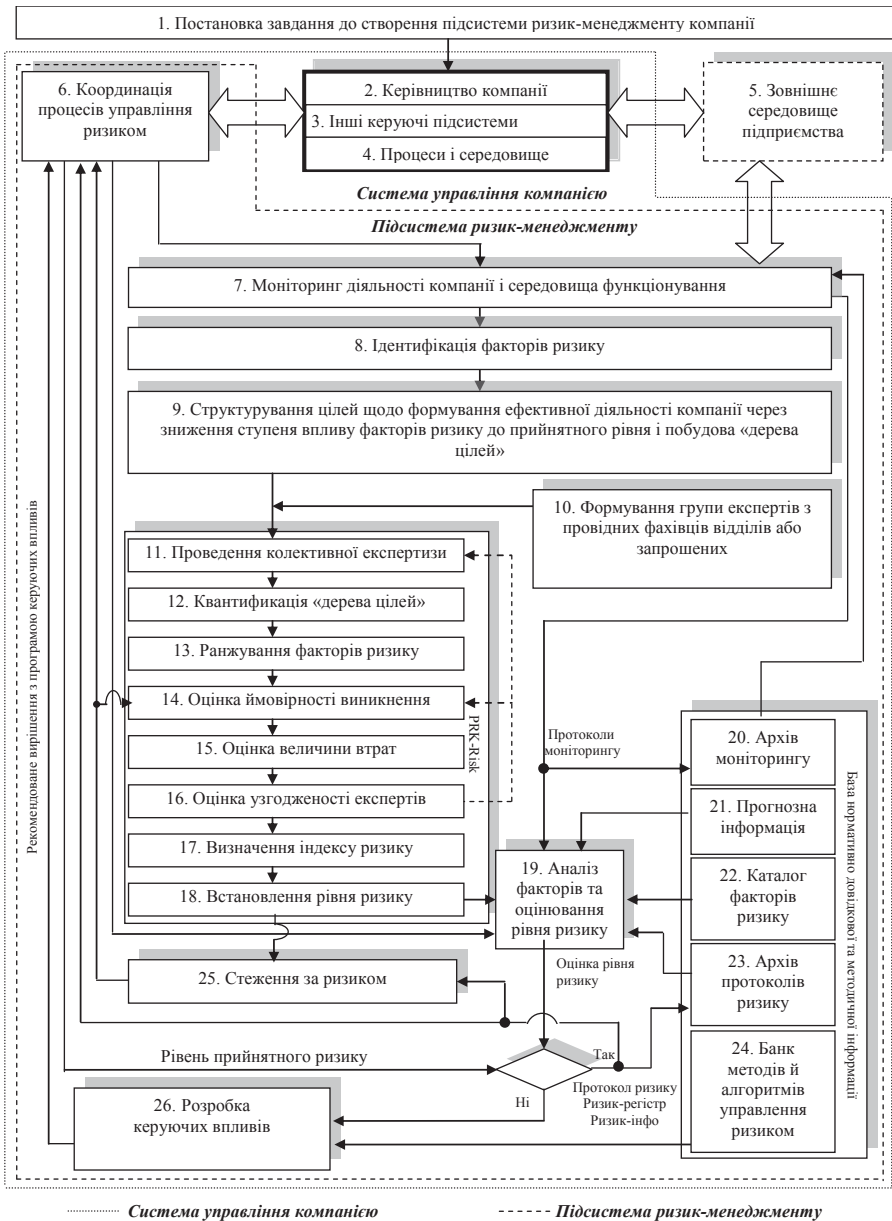

Рис. 2. Інформаційно-логічна модель управління ризиком в системі управління інтегрованою промисловою компанією

Використовуючи методичний підхід і інструменти розробленої підсистеми ризик-менеджменту, можна здійснювати планування антиризикових заходів в реальних умовах роботи промислових компаній. При цьому слід виконати наступні методичні процедури:

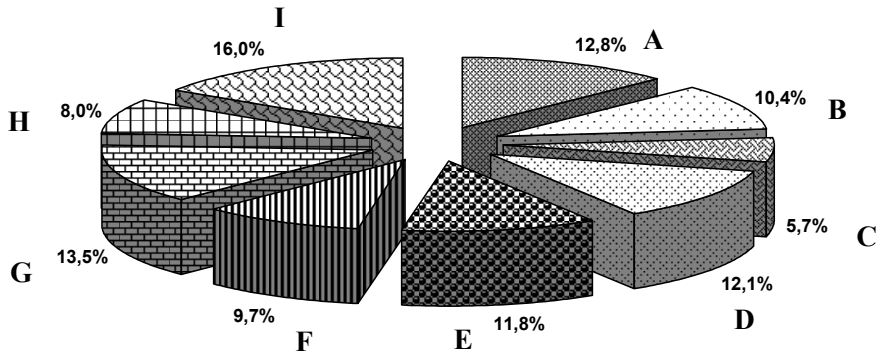
- проведення аналізу ризику та побудови карти ризиків компанії;
- формування кваліфікованого колективу експертів, інструктаж правильності заповнення анкет та їх оцінки, організація проведення експертиз;
- використання матриці «Ймовірність-втрати» при проведенні експертиз і визначенні результуючої оцінки ризику;
- оформлення протоколу ризику, «Ризик-регістру», інформаційно-довідкового листа «Ризик-інфо» і узагальнення існуючої інформації.

Виконання зазначених методичних процедур проводять ризик-менеджери і фахівці, які вивчили програмний комплекс «PRK-risk» v 1.1.

Використовуючи дерево цілей, може бути проведена колективна експертиза з визначення ефективної діяльності компанії через зниження ступеня впливу факторів ризику до прийнятного рівня.

Квантифікація дерева цілей проводиться методом парних порівнянь цілей кожного рівня. Потім визначається середнє значення експертних оцінок, яке є узагальнюючою кількісною характеристикою ознаки досліджуваної сукупності. Далі визначається дисперсія оцінок, що характеризує думки окремих експертів щодо середнього значення. Тут важливою характеристикою є середньоквадратичне відхилення, що характеризує вказаний розкид або міру мінливості можливого результату. У подальшому визначається коефіцієнт варіації, що показує ступінь однорідності досліджуваної сукупності. Використовуючи коефіцієнт конкордації (W – згоди), можна судити про ступінь узгодженості думок експертів і, як наслідок, про достовірність їхніх оцінок. Величина коефіцієнта конкордації може змінюватись в межах від 0 до 1. При $W = 0$ узгодженості немає, тобто між оцінками різних експертів зв'язок відсутній. При $W = 1$ існує повна узгодженість думок експертів. Значимість коефіцієнта конкордації оцінюється за критерієм Пірсона (χ^2):

Після обробки експертних оцінок по кожному з розділів «дерево цілей» приступаємо до оцінки вагомості самих розділів, результати якої наведені на діаграмі (рис. 3).

Рис. 3. Діаграма розподілу вагомості розділів за рівнем ризику (за результатами експертних оцінок)

A. Зниження ступеня впливу (ССВ) факторів ризику країни (регіону);

B. ССВ причин, пов'язаних з природно-кліматичними факторами ризику;

C. ССВ причин, пов'язаних з екологічними факторами ризику;

D. ССВ причин, пов'язаних у взаєминах із споживачами, клієнтами;

E. ССВ причин, пов'язаних з факторами ризику у сфері обігу;

F. ССВ соціально-економічних факторів ризику;

G. ССВ причин, пов'язаних з факторами ризику у сфері управління;

H. ССВ причин, пов'язаних з науково-технічними факторами ризику;

I. ССВ причин, пов'язаних з факторами ризику виробничої діяльності компанії.

Усі дев'ять розділів (цілей) оцінені експертами на предмет величини втрат (збитку) та ймовірності їх виникнення за допомогою матриці «Ймовірність-втрати» (рис. 4).

Величина втрат, %	Максимальні	$90 < I \leq 100$	5	10	15	20	25
	Високі	$60 < I \leq 90$	4	8	12	16	20
	Середні	$40 < I \leq 60$	3	6	9	12	15
	Низькі	$10 < I \leq 40$	2	4	6	8	10
	Мінімальні	$0 < I \leq 10$	1	2	3	4	5
			1	2	3	4	5
			$0 < P \leq 0,1$	$0,1 < P \leq 0,4$	$0,4 < P \leq 0,6$	$0,6 < P \leq 0,9$	$0,9 < P < 1,0$
			Слабо ймовірні	Мало ймовірні	Ймовірні	Вельми ймовірні	Майже ймовірні
Ймовірність виникнення ризику (0 – 1,0)							

Ступінь впливу ризику
(знаходиться розрахунковим шляхом)

Ігноровані ($1 \leq R \leq 4$)
Незначні ($5 \leq R \leq 8$)
Помірні ($9 \leq R \leq 10$)
Суттєві ($12 \leq R \leq 16$)
Критичні ($20 \leq R \leq 25$)

Рівень ризику

Прийнятний ($1 \leq R \leq 4$)
Виправданий ($5 \leq R \leq 10$)
Неприпустимий ($12 \leq R \leq 25$)

Рис. 4. Матриця «Ймовірність-втрати»

По кожному розділу «дерева цілей» експертами виявлено чинники і проведений аналіз ризиків, що мають значний вплив на діяльність компаній з використанням матриці «Ймовірність-втрати». В результаті дослідження виділено три групи факторів за рівнем і ступенем впливу ризику.

1. Прийнятні за рівнем ризику (розділи А, В, С, Е, F, Н), тобто їх можна прийняти. При цьому їх слід переоцінювати на рівень ризику, після досягнення прийнятного рівня і відсутності будь-якого відчутного впливу на діяльність підприємства, ними можна знехтувати.

2. Виправдані за рівнем ризику (розділи D, G), ступінь їх впливу на підприємство помірний, з вторинною обробкою. Кожен ри-

зик повинен мати алгоритм обробки (тобто включати систему антиризикових заходів) і оброблятися доти, поки його рівень не знизиться до прийняттого. Обробка ризику має перманентний характер і за допомогою ітерації обробляється до прийняттого рівня. При цьому ризик повинен знаходитись під постійним контролем і його рівень періодично переоцінюється. Дані ризики пов'язані із збільшенням тривалості виконання запланованих робіт; перевищенням бюджету витрат і часу; наявними збоями, дефектами в роботі (виробництві); неповністю дотримуються рішення, норми, правила та приписи, відбувається загальне зниження техніки безпеки, все це вимагає узгодження з керівництвом компанії.

3. Неприпустимий рівень ризику (розділ I «ССВ причин, пов'язаних з факторами ризику виробничої діяльності компанії») характеризується за ступенем впливу як найвищий рівень ризику. Даний розділ слід визначати як ризик, первинний для обробки, кожен фактор ризику має алгоритм обробки і безперервно обробляється доти, доки його рівень не знизиться до прийняттого. Ризики даного розділу повинні знаходитися під постійним контролем і їх рівень повинен постійно переоцінюватися. Розділ I характеризується істотним збільшенням тривалості виконуваних робіт, перевищенням бюджету та планових термінів завершення; браком в роботі; недотриманням рішень, норм, правил, приписів, порушеннями техніки безпеки в роботі. Отже, ці ризики неприпустимі і повинні негайно усуватися.

Таким чином, промислову інтеграцію слід розглядати як соціально-економічний процес об'єднання промислових, торговельно-збутових, дослідних, інформаційно-консультаційних та інших організацій, що безпосередньо беруть участь у дослідницьких процесах у виробництві, первинній та глибокій переробці, транспортуванні та реалізації промислової продукції, з метою формування на споживчому ринку високоефективного і конкурентоспроможного продукту. При цьому дуже важливо, щоб даний процес проходив під єдиним керівництвом від самого початку і до кінця. Цим досягається наступність і відповідальність за кінцеві результати діяльності.

Сформовано методичні підходи та рекомендації зі створення підсистеми ризик-менеджменту в системі управління інтегрованою промисловою компанією. Створена інформаційно-логічна модель підсистеми ризик-менеджменту, що складається з блоків інформаційного, нормативного, довідкового, методичного й розрахункового характеру (починаючи від постановки цілей і завдань по створенню підсистеми ризик-менеджменту до розробки антиризикових заходів). Розроблений організаційно-економічний інструментарій у вигляді матриці «Ймовірність-втрати», що дозволяє проводити кількісну оцінку економічного збитку інтегрованої структури на основі впливу таких важливих показників, як ймовірність виникнення ризику, рівень ризику, ступінь впливу ризику.

Список использованной литературы

1. Александрова Л. А. Промышленная интеграция: кластеры VERSUS холдинги / Л. А. Александрова // Вестник Саратовского государственного социально-экономического университета. – № 2 (51). – Саратов : СГСЭУ, 2014. – С. 25-29.
2. Бушуев А. Н. Факторы и модели формирования корпоративных образований в промышленности / А. Н. Бушуев // Вестник Саратовского государственного социально-экономического университета. – № 4 (48). – Саратов : СГСЭУ, 2013. – С. 30-34.
3. Гагарина Г. Ю. Сетевые структуры и их роль в формировании и развитии пространственной интеграции экономики регионов / Г. Ю. Гагарина // Вестник Саратовского государственного социально-экономического университета. – № 5 (44). – Саратов : СГСЭУ, 2012. – С. 17-19.
4. Долгий В. И. Региональные экономические интересы промышленных организаций : проблемы и противоречия / В. И. Долгий // Вестник Саратовского государственного социально-экономического университета. – № 5 (49). – Саратов : СГСЭУ, 2013. – С. 58-62.
5. Коваленко О. М. Стратегія і механізми регулювання діяльності вертикально-інтегрованих структур у харчовій галузі: проблеми теорії і практики : [монографія] / О. М. Коваленко. – Херсон : Грінь Д.С., 2014. – 356 с.
6. Пілявський В. І. Агропромислова інтеграція: види та організаційно-правові структури / В. І. Пілявський // Наук. праці Полтавської державної аграрної академії. – Вип. 2. – Т. 1. Економічні науки. – Полтава : ПДАА, 2011. – С. 184-191.

Стаття надійшла 26.02.2016 р.

А. М. Коваленко,

доктор экономических наук, доцент,
доцент кафедры менеджмента внешнеэкономической
и инновационной деятельности
Одесского национального политехнического университета
проспект Шевченко 1, г. Одесса, 65044, Украина
e-mail: almkov@rambler.ru

Е. В. Станиславик,

кандидат экономических наук, доцент,
доцент кафедры менеджмента
Одесского национального политехнического университета
проспект Шевченко 1, г. Одесса, 65044, Украина
e-mail: almkov@rambler.ru

МЕТОДИЧЕСКИЕ ПОДХОДЫ К СОЗДАНИЮ ПОДСИСТЕМЫ РИСК-МЕНЕДЖМЕНТА В СИСТЕМЕ УПРАВЛЕНИЯ ИНТЕГРИРОВАННОЙ ПРОМЫШЛЕННОЙ КОМПАНИЕЙ

Аннотация

Сформированы методические подходы и рекомендации по созданию подсистемы риск-менеджмента в системе управления интегрированной промышленной компанией. Создана информационно-логическая модель подсистемы риск-менеджмента, которая состоит из блоков информационного, нормативного, справочного, методического и расчетного характера. Разработан организационно-экономический инструментарий в виде матрицы «Вероятность-потери», которая позволяет проводить количественную оценку экономического убытка интегрированной структуры на основе влияния таких важных показателей, как вероятность возникновения риска, уровень риска, степень влияния риска.

Ключевые слова: методический подход, риск-менеджмент, система управления, промышленная интеграция, интегрированная компания, вероятность возникновения риска, потери

O. M. Kovalenko,

Doctor of Economic Sciences, Associate Professor,
Associate Professor of the Department of foreign
economic and innovative activity management
of Odesa National Polytechnic University,
Shevchenko av., 1, Odesa, 65044, Ukraine
e-mail: almkov@rambler.ru

O. V. Stanislavyyk,

PhD in Economics,
Associate Professor of the Department of management

of Odesa National Polytechnic University,
Shevchenko av., 1, Odesa, 65044, Ukraine
e-mail: almkov@rambler.ru

METHODOLOGICAL APPROACHES TO CREATION OF THE RISK MANAGEMENT SUBSYSTEM IN A CONTROL SYSTEM OF THE INTEGRATED INDUSTRIAL COMPANY

Summary

The subject of the research is a process of creation of the risk management subsystem in a control system of the integrated industrial company.

Purpose of the article is the formation of methodological approaches to creation of the risk management subsystem in a control system of the integrated industrial company.

The following methods were used in the study: theoretical generalization, analysis and synthesis, comparison, system approach, structuring, modeling, the ranking method, expert estimates and others.

The conclusion is drawn that industrial integration should be considered as a social and economic process of merger of industrial, trade and marketing, research, informational and consulting and other organizations which directly take part in the processes of research, in production, primary and deep processing, transportation and realization of the industrial products, with the view of formation of highly effective and competitive products in the consumer market. Thus it is very important that this process takes place under the uniform management from the beginning and up to the end. It reaches continuity and responsibility for the end results of activity.

Methodological approaches to creation of the risk management subsystem in a control system of the integrated industrial company were developed. The informational and logical model of the risk management subsystem, which consists of blocks of information, normative, help, methodological and computing characters was created, starting from the statement of purposes and tasks of creation of the risk management subsystem, and to development of anti-risk actions. The organizational and economic tools in the form of the matrix «Probability-losses», which allows to conduct a quantitative assessment of the economic losses of the integrated structure on the basis of influence of such indicators as probability of risk emergence, risk level, extent of risk influence were developed.

Keywords: methodological approach, risk management, control system, industrial integration, the integrated company, probability of risk emergence, losses.

References

1. Aleksandrova, L. A. (2014). Promyshlennaya integratsiya: klasteri VER-SUS holdingi [Industrial integration: clusters VERSUS holdings]. Vestnik Saratovskogo gosudarstvennogo sotsial'no-ekonomicheskogo universiteta - Bulletin of the Saratov State Socio-Economic University, № 2 (51), pp. 25-29 [in Russian].
2. Bushuev, A. N. (2013). Faktory i modeli formirovaniya korporativnykh obrazovaniy v promyshlennosti [Factors and models of corporate entities for-

- mation in industry]. Vestnik Saratovskogo gosudarstvennogo sotsial'no-ekonomicheskogo universiteta - Bulletin of the Saratov State Socio-Economic University, № 4 (48), pp. 30-34 [in Russian].
3. Gagarina, G. Yu. (2012). Setevye struktury i ih rol' v formirovaniyi i razvitiyi prostranstvennoy integratsiyy ekonomiki regionov [Network structures and their role in formation and development of spatial integration of regions economy]. Vestnik Saratovskogo gosudarstvennogo sotsial'no-ekonomicheskogo universiteta - Bulletin of the Saratov State Socio-Economic University, № 5 (44), pp. 17-19 [in Russian].
  4. Dolgiy, V. I. (2013). Regional'nye ekonomicheskie interesy promyshlennykh organizatsiy: problemy i protivorechiya [Regional economic interests of the industrial organizations: problems and contradictions]. Vestnik Saratovskogo gosudarstvennogo sotsial'no-ekonomicheskogo universiteta - Bulletin of the Saratov State Socio-Economic University, № 5 (49), pp. 58-62 [in Russian].
  5. Kovalenko, O. M. (2014). Strategiya i mehanizmy reguluyannya diyal'nosti vertikal'no integrovanykh struktur v harchoviy galuzi: problem teorii i praktiky [Strategy and mechanisms of activity regulation of the vertically integrated structures in food branch]. Kherson : Grin' D. S. [in Ukrainian].
  6. Pilyavskiy V. I. (2011). Agropromyslova integratsiya: vydy ta organizatsiyno-pravovi struktury [Agro-industrial integration: kinds and organizational and legal structures]. Naukovi pratsi Poltavskykoyi derzavnoyi agrarnoyi akademiyi: Ekonomichni nauky - Scientific works of Poltava State Agrarian Academy: Economics, Vol. 1, №2 [in Ukrainian].

УДК 340.34.01

В. П. Плавич

доктор філософських наук, кандидат юридичних наук,
професор, академік,

заслужений діяч науки і техніки України,

завідувач кафедри загальноправових дисциплін та міжнародного права

Одеський національний університет імені І. І. Мечникова

Французький бульвар, 24/26, 65058, м. Одеса, Україна

e-mail: plavich45@mail.ru

**ПРАВО І ЕКОНОМІКА В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ
(ОСНОВНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ)**

Автором розкрито зміст зв'язку економіки і права і показані напрями впливу права на економічні процеси в умовах глобалізації. Висвітлено перспективи розвитку економічного законодавства, внесено пропозиції щодо їх вдосконалення.

Ключові слова: стратегії розвитку, глобалізаційні процеси, універсалізація права, правова інтеграція, економічні закони, ринкові перетворення.